

Lausunto Pohteen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelman luonnoksesta 2027–2030, syksy 2026

Vastaaja:

-

Vastaus:

05.10.2026, 08.30 - 05.10.2026, 08.33

1. Lausuntoa antavan rooli *

Organisaation puolesta, organisaation nimi:

Utajärven vanhus- ja vammaisneuvosto

2. Lausuntoa antavan yhteystiedot *

Etunimi	Minna Huuhtanen
Sukunimi	Utajärvi
Sähköposti	minna.huuhtanen@utajarvi.fi

3.

Pohteen Järjestämissuunnitelman palaute/lausunto

Utajärven vanhus- ja vammaisneuvosto 29.9.2026

1. Ikäihmisten palveluiden tavoite vuoteen 2030:

”Ikäihmiset asuvat kotona mahdollisimman pitkään turvallisesti yksilöllinen tilanne huomioiden saaden tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti”

Miten omaishoidon tuen laskeminen vastaa tähän tavoitteeseen?

Omaishoidon tuen palkkioluokat sekä sijaishoitajan palkkiot päivitetään. Omaishoitajien tuen 1.lk lasketaan vähän, mutta 2lk ja 3lk palkkioita -30%. Todellisuudessa 3 lk:n lasku on lähes -50%: 1935e-> 966e. Lisäksi toimeksiantosopimuksella toimivien sijaishoitajien palkkiota lasketaan myös -30%:a. Arvioitte, että näillä ei ole merkittäviä vaikutuksia henkilöstöön. Kuitenkin vaikutukset omaishoitajiin ja heidän hoidettaviin ovat merkittävät. Palkkioiden lasku johtaa omaishoitajien määrän vähenemiseen, koska niillä on perheille suuri taloudellinen merkitys. Omaishoidon tuki voi olla omaishoitajan ainoa tulonlähde ja sen pienentäminen johtaa siihen, ettei taloudellisesti pysty enää kotona hoitamaan hoidettavaa ja joutuu hakemaan esim. tehostetun palveluasumisen paikkaa. Ja tämä taas maksaa huomattavasti enemmän ja säästöjä ei synny. Sijaishoitajien palkkioiden lasku johtaa sijaisten saatavuuden heikkenemiseen.

Omaishoitajat tekevät työtään vuorokauden ympäri joka päivä. Monet heistä ovat jo nyt aivan jaksamisensa äärirajoilla ja näillä säästötoimenpide-ehdotuksilla heidän kuormitus vain lisääntyy.

Lisäksi Pohteen tavoitteena on saada ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkuuksia pienennettyä 6.1%:sta (yli 75-vuotiaista) enintään 5,5 %:n. Tähän tavoitteeseen pyritään uudistamalla perusteet palvelusetelin arvolle ja ns kattohinnan käyttö. On vaikea uskoa, että näillä keinoilla ja omaishoidon tuen pienentämisellä tavoitteisiin päästään. Nyt jo tulee viestiä kuntalaisilla, että näitä palveluasumisen paikkoja ei joko ole, niihin ei pääse tai ehdotetaan paikkaa todella kaukana kotikunnasta. Silti toteatte, että näitä pitkäaikaisia asumispalveluita järjestetään kotikunnassa tai lähialueella huomioiden asiakkaan toive. Toiveella ei tunnu olevan mitään vaikutusta, kun paikka valitaan.

2. Vammaispalvelut Utajärvellä

Järjestämissuunnitelmassa esitetään Utajärven pitkäaikaisen asumisyksikön Siirankartanon toiminnan lopettamista ja asukkaiden siirtoa heidän omasta kodistaan Vaalaan.

Uuden vammaispalvelulain 18 §:n mukaan vammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus saada sellaista asumisen tukea, joka mahdollistaa itsenäisen elämän ja itsemääräämisoikeuden toteutumisen. Lain tarkoituksena on turvata laadukkaat ja yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut. Siirankartanon asukkaille kyseessä ei ole vain hoitopaikka, vaan lain tarkoittama

pysyvä, oma koti. Pakkomuutto pois omalta kotipaikkakunnalta loukkaa vakavasti lain henkeä, joka korostaa palveluiden jatkuvuutta ja yksilön elämänvaiheen huomioimista.

Suomea sitovan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksista annetun yleissopimuksen 19 artikla takaa vammaisille henkilöille oikeuden elää itsenäisesti ja osana yhteisöä. Artikla korostaa nimenomaisesti vammaisen henkilön vapautta valita asuinpaikkansa ja se kieltää heidän eristämisensä tai sijoittamisensa tiettyyn asumisjärjestelyyn vastoin heidän tahtoaan. Utajärvi on näiden henkilöiden kotikunta, jossa monella asuu myös perhettä ja läheisiä. Siirankartano on ollut koti joillakin useiden vuosien ajan, useammalle yli 10-15 vuoden ajan. Heidän koko sosiaalinen ja yhteisöllinen elämä on Utajärvellä.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 4 §:n mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti kiinnitettävä huomiota asiakkaan etuun sekä palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Palvelut on tuotava lähelle asiakkaita silloin, kun se asiakkaan haavoittuva asema huomioiden on perusteltua. Utajärven yksikkö toteuttaa tätä yhdenvertaisuutta ja alueellista saavutettavuutta.

Toimintakeskus Ulpukan toiminta ollaan lopettamassa ja siirtämässä toiminta muualle, todennäköisesti myös Vaalaan. Perusteluina ovat asiakkaiden palvelutarpeet, etäisyydet, tarkoituksenmukaisuus ja kustannusvaikuttavuus. Mihin perustuu päätös toimintojen keskittämisestä Vaalaan?

Työosuusrahasta leikataan eli lopetetaan toimintakeskuksissa tehtävästä työtoiminnasta maksettu työosuusraha. Työstä kuin työstä kuuluu maksaa korvaus, vaikka se ei iso olisikaan, mutta sillä on merkitys kehitysvammaiselle itselleen. Silloin ihminen kokee, että hänen tekemisillään ja työllään on merkitystä. Työosuusraha on pieni, mutta kompensoi hiukan mm. ruokalaskua. Talkoilla ei kukaan tee työtä josta kuuluu saada palkka.

Vammaisten palvelujen keskittäminen suurempiin asutuskeskuksiin uhkaa heikentää haavoittuvassa asemassa olevien kuntalaisten perusoikeuksia ja arjen turvallisuutta. Pitkät etäisyydet siirtojen myötä vaikeuttaisivat merkittävästi perheenjäsenten ja läheisten vierailuja, mikä sotii asukkaiden sosiaalista hyvinvointia ja osallisuutta vastaan. Järjestämissuunnitelman taustalla vaikuttavat säästöpaineeet ja vaatimukset tilojen kunnosta. Yksikön lakkauttaminen ja asukkaiden siirtäminen muualle synnyttää kuitenkin merkittäviä välillisiä kustannuksia ja kuljetustarpeita. Utajärven asumisyksikön pitkäaikainen toiminta ja tilojen käytön mahdollistaminen voidaan turvata parhaiten käynnistämällä neuvottelut Utajärven kunnan kanssa. Selvittämällä ja ratkaisemalla kiinteistön mahdolliset korjaustarpeet yhteistyössä kunnan kanssa voidaan löytää ratkaisuja, jotka turvaavat tilojen lakisääteisen kunnan ja jatkokäytön ilman, että heikennetään kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien palveluja. Utajärven kunta on ilmoittanut olevansa valmis rakentamaan täysin uudet tilat sekä asumispalveluyksikön että toimintakeskuksen tarpeisiin.

Pohteen järjestämissuunnitelmissa on arvioitu laajasti alueen palvelurakenteita ja myös sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamista. Terveyspalvelujen suhteen suunta kohti Vaalaa on täysin väärä. Utajärvellä toimii Nordlabin näytteenotto, sairaanhoitajien vastaanotto, kiireettömät lääkäripalvelut sekä akuutti vuodeosasto. Laboratorion näytteenottoon ohjataan tarvittaessa Muhokselle. Muhoksella sijaitsee myös röntgen ja lääkäreiden päivystys- ja kiirevastaanotto.

Utajärven vanhus- ja vammaisneuvosto
Puheenjohtaja Maija Koistinen
Sihteeri Minna Huuhtanen